

Коментарисаћу примедбе Венецијанске комисије на 10. члан Устава. Тај члан Устава гласи: «У Републици Србији у службеној употреби су српски језик и ћирилично писмо. Службена употреба других језика и писама уређује се законом, на основу Устава».

Венецијанска комисија је овај члан критиковала на следећи начин: «Упадљиво је да у поређењу са Уставом из 1990. године постоји умањење заштите права на језик мањина, јер је у члану 8. тог устава изричито било предвиђено да је латинично писмо такође “у службеној употреби на начин утврђен законом.” Како произилази из члана 14., 18.2, и 75. до 81. Устава јасна је намера законодавца да се права мањина заштите на уставном нивоу. Стога Венецијанској комисији није јасно из којих разлога се законом заштићена употреба латиничног писма, које већина мањина радије користи, више не спомиње изричито у Уставу. То је још више зачуђујуће јер се према члану 20.2. Устава достигнути ниво људских и мањинских права не може умањивати».

Ову примедбу ћу претрести јер ми се чини да је она, као прво, добар показатељ начина на који се Венецијанска комисија обавештавала о приликама у српском друштву, а затим и да је добар показатељ извесне зловоље коју је ова комисија испољила приликом разматрања српског Устава.

Логика примедбе је, дакле, следећа:

- «већина мањина радије користи (...) латинично писмо»

- право употребе латинице било је дато ранијим уставом (1990);
- дакле, нови устав умањује «достигнути ниво људских и мањинских права».

Најпре, и ранији устав давао је предност ћирилици, бар када је реч о службеној употреби српског језика. Члан 8. Устава из 1990. каже: “У Републици Србији у службеној употреби је српскохрватски језик и ћирилично писмо док се латинично писмо користи у службеној употреби на начин прописан законом. У подручјима Републике Србије које настањују националне мањине у службеној употреби је и њихов језик и писмо, на начин утврђен законом.”

Устав из 2006, дакле, врши измену утолико што:

1. више не говори о «српскохрватском», већ о српском језику;
2. спаја одредбу о законском уређењу службене употребе латиничног писма у исту реченицу са одредбом о службеној употреби других језика и писама;
3. изоставља изричито помињање националних мањина, односно изоставља одредбу да су «у подручјима која настањују националне мањине у службеној употреби и њихов језик и писмо».

Основно што пада у очи јесте да Венецијанској комисији, изгледа, не смета изостављање уставне одредбе којом се језици и писма националних мањина изричито проглашавају службеним на територијама на којима су оне у већини. Штавише, Венецијанска комисија као да уопште и не примећује да су из уставне одредбе о службеној употреби језика испале националне мањине. Али, Венецијанска комисија баш те националне мањине користи да би критиковала чл. 10 Устава. Јер, Венецијанска комисија зна да националне мањине у Србији више воле да српски пишу или читају латиницом него ћирилицом. Зато она критикује писце Устава, пошто су им ово њихово право и задовољство ускратили.

Парадокс је у томе што је реч о одредби која регулише службену употребу српског језика. Члан 10 не каже да ће се од сада

мађарски

језик у службеној употреби у Србији писати ћирилицом или да ће се

бугарски

језик у службеној употреби у Србији писати латиницом. Не, он само регулише како ће се службено користити

српски

језик. Најједноставније питање које се поставља јесте – какве везе имају националне мањине са одлуком којим ће се писмом службено користити Срби у држави Србији? И на који начин то уопште задире у било какво њихово раније право? И какво је уопште то ново, најновије и само на примеру Србије проглашено мањинско право «да се радије користи латиничним писмом» приликом писања или читања српског језика? Можда треба Венецијанску комисију предложити за неку награду, пошто је открила једно, збиља до сада никада захтевано и никада упражњавано право – право етничке мањине не само да тражи да држава са њом саобраћа на њеном језику, већ и да захтева да држава са својим грађанима који припадају етничкој већини саобраћа на писму које више одговара етничким мањинама! Замислимо неки сличан случај. Рецимо, замислимо да су Естонци или Летонци до 1992. писали и латиницом и ћирилицом. А онда су донели нови устав у коме су се определили да се естонски или летонски у службеној употреби пишу латиницом. Да ли можете себи представити Венецијанску или неку другу ЕУ комисију која каже: «Па то је страшно, то је тешко кршење права руске мањине, јер она радије користи ћирилицу». Да ли можете тако нешто да замислите? Руси тамо не само да нису добили никаква мањнска права, они чак нису добили ни држављанство! Да још Руси прописују Естонцима или Летонцима којим писмом ће да се служе њихове државе – па сваки бриселски бирократа умро би од смеха на такаву идеју!

Али те исте бирократе сасвим озбиљно Србима поручују да националне мањине у Србији имају право да захтевају да се Срби у својој држави службено користе латиницом. Јер, «већина мањина радије користи(...) латинично писмо». Да ли се овде неко шали или се стварно мисли озбиљно? Да ли Венецијанска комисија стварно мисли да је то аргумент? Да ли они стварно мисле да Срби треба да пређу на латиницу како не би повредили

право

етничких мањина да се српски пише латиницом?

Али, хајде да будемо искрени. Наравно да овде није реч о етничким мањинама. Јер, ако се држава Мађару из Суботице обраћа на мађарском, њега заиста није превише брига како ће се она обраћати Србину из Београда. Али, некеме јесте јако стало. Некога изгледа јако брине што српска држава покушава да заштити од убрзаног изумирања писмо које је део српског националног идентитета. Неко би изгледа јако волео да Срби што пре пређу на латиницу и тако се «коначно ослободе своје прошлости». Неко изгледа јако хоће да промени српски идентитет и од Срба направи «Евро-Србе». Неко изгледа

баш не воли ћирилицу. Па онда чини да и Венецијанска комисија – која, наравно не сме да покаже ту несклоност – почиње да се користи чудним аргументима и да испада неозбиљна у очима озбиљних људи.

Али, ко је то? Ко то чини неозбиљном и нестручном Венецијанску комисију? Одговор је једноставан – њени информатори. Њени овдашњи људи од поверења, угледници од којих се увек тражи да неупућеним страним стручњацима дају «политички контекст информација из Србије». Те «особе од поверења», ти «угледници», јесу изгледа стварни субјект и права око којих се брине Венецијанска комисија у својим примедбама на члан 10. Устава.

Јер, заиста, не смета ћирилица из тог члана Мађару из Сенте или Суботице. Она смета нашем информатору, нашем угледнику. Он не воли ћирилицу. Он има проблем са њом. Ћирилица је за њега «т ако примитивна», «балканска, «заостала».

Његово

право је повређено. Заправо, оно што је повређено јесте његово скоројевићство. И његова - мржња. Није му довољно што је 90 посто ТВ програма, 90 посто новина и часописа, 90 одсто уличних написа и 105 одсто реклама на латиници. Не, он мрзи што уопште мора да гледа и тих 10 одсто ћирилице. Он мрзи да види било шта

исписано тим «примитивним» писмом. Он пати кад год види и једно једино

Ф

или

Ж

,

Ш

или

Д

- та грозна слова која подсећају на фењере, жабе или тарабе словенских сељака и ратника.

Јер, та страшна слова само су знак да његов посао није баш сасвим готов. И он се страшно брине да ће овај јадни – а он би рекао «патетични» - покушај из члана 10 Устава да се сачува бар нешто од писма наших очева и мајки можда и успети. Јер, можда се стварно деси оно најгоре, па Срби до краја ове деценије и не забораве ћирилицу? Можда њега, београдског и новосадског Европљанина до краја његовог драгоценог живота наставе да прогоне те утваре, та грозна слова – искрсавајући ту и тамо, овде и онде, кад им се не нада, подсећајући га на све што не воли, на све што се трудио да уништи, на све што је прогонио са страху, али систематски, мудро, рачунајући на пословичну небригу и плиткоћу памети читавог једног народа. И читаве његове елите.

Венецијанска комисија и ћирилица

Пише: Слободан Антонић
среда, 03 октобар 2007 19:31

Зато, хвала Венецијанској комисији! Да није ње не бисмо схватили неке ствари. Не бисмо схватили степен заслепљености и мржње нашег информатора. Не бисмо схватили степен зловоље европске бирократије. И не бисмо схватили бар нешто од задатка који стоји пред српском академском елитом.